

szereiben sem meghatározott „tudományt” a katholicizmus nem tekintette ellenfélnek, hisz' az asztrológia erősítette a misztikus szellemet, s így valójában megfelelt az uralkodó világnézet érdekeinek.

A középkorban az asztrológiának két válfaja virágzott: a születés pillanatában felállított horoszkóp, mely az ujszülött egész életére tanácsokat és jóslásokat tartalmazott, meg az időszaki jóslat, mely bizonyos kérdésekre adott többé-kevésbé homályos választ. A középkorban oly virágzó asztrológia a kritikai szellem ujjászületésével a Renaissance elején hanyatlásnak indult. A hanyatlás siettetéséhez hozzájárult az a bizalom csökkenés is, amit az egyes felállított horoszkópok érvényességének kézzelfogható cáfolata idézett elő. A matematikusok mindinkább kétségbevonták a horoszkópok hitelét, s ha, mint Kepler példája bizonyítja, egyik-másik foglalkozott is még — hatalmi parancsra! — jóvendőmondással, úgy ezt csak kényszerűségből tette. A XVIII. és XIX. századnak már alig kellett az asztrológia. A vásári okkultisták ugyan tovább működtek, ám a közérdeklődés megcsappanásával komolyabb formában már nem foglalkoztak az „asztrológia tudományával”. Ezért érdekes tünet, hogy ép' ma, a XX. század második negyedében kap újból lábra.

Az okkult „tudományok” feléledéséhez nagyban hozzájárult a háború utáni bizonytalan, kapkodó, neurotikus korszellem. A különböző folyóiratokban, magazinokban gombamódra szaporodtak el a jellem és az emberi sors megismerésére törekvő tudományokról szóló cikkek, s nagy divattá lett a nagy emberek életében előforduló kozmikus szabályok kimutatása. A sok állásnélküli meg abbamaradt matematikus, politechnikus stb. sáskaseregként vetette magát erre az új lehetőségre, ami be is vált.

Távol áll tőlünk a különböző fajta asztrológiai „rendszerek” ismertetése, csupán azt akarjuk még megemlíteni, hogy az asztrológia képviselői ebben az évben már nem elégedtek meg azzal, hogy brosurákban, könyvekben, előadásokon és orvosi rendelők mintájára berendezett lakásaikon terjesszék az „új tudományt”, hanem kongresszusra gyűltek össze... Düsseldorfban. A kongresszus védnökségét maga a német állam vállalta. Az a Harmadik Birodalom, amely legjelesebb tudósait száműzte, s amely sok tekintetben a Középkor visszahozására törekszik, ime a tudományban is igyekszik visszahozni azt, ami a legbizonytalanabb, ami a dolgokat, mint fatális elkerülhetetlen tényeket állítja be s aminek tulajdonképpen annyi köze a tudományhoz, mint a leszáradt; hajításnak a fa teljességéhez.

(P. L.)

A NÉMET FOGYÓKURA. Nem holmi sajátos német eredetű fogyókúráról van itt szó, hanem egy ország fogyókurájáról, amelyet a Harmadik Birodalom most készül megszervezni. A lapokban olvassuk, hogy *Dr. Hay*, egy amerikai orvos Hitler meghívására Németországba jön, hogy ott megszervezze „az alsó- és középosztályok nem tulságosan költséges diétarendjét.” Egy nem mindennapi kísérletről van itt szó, amely azonban — *Dr. Hay* nyilatkozata szerint — a felső osztályokat nem érinti, nyilván ezeknek nincs szükségük fogyókurára. Csupán az alsó- és középosztály diétarendjét — mely valójában az alultáplálás megszervezése — kell megállapítania. Miért van erre szükség? Mit törődik a kormányzat az alsóbb osztályok étrendjével? A felelet kézenfekvő. Németország mai kormánya kísérletet tesz arra, hogy az egyre érezhetőbbé váló élelmiszer szűkösségét tudományos mezbe öltött alultáplálkozási módszerrel elpalástolja. A német orvosi tudományos folyóiratok nagyképpű cikkeket hoznak a túltáplálkozás hátrányairól figyelmeztetik a német népet az ősgermánok józan életmódjára, s midenekfelett takarékoságra intik. Hsss, Hitler helyettese azonban kiböki az igazságot: „vaj helyett

ágyukat". Erről van itt szó. Németország ma hus, vaj, tojás, zsir helyett, — amiben jelentékeny behozatalra szorul — a hadiipar számára szükséges nyersanyagokat vásárolja. Ezért a szűkösség. Ezt fokozza a kormányzat gazdaságpolitikája is, amely magas behozatali vámokkal sújtja a külföldi terményeket, hogy így biztosítson a junkereknek dús hasznot. Ennek az árát viszont a parasztok adják meg, akik nem tudják megfizetni a takarmány magas árát. A következmény — a jószágállomány rohamos csökkenése. Ezt viszont a husadagok megállapításával próbálják kiegyenlíteni, mi több, a szokásos husok fogyasztása helyett állami propagandával a cápahus fogyasztását ajánlják. Itt persze nem hivatkozhatnak ősi germán példákra, legfeljebb a magas állami méltóságok izlelőpróbájára, akik a cápahust olajmentesnek, izletesnek találták s azt a szegényebb rétegeknek a legmelegebben ajánlják... Természetes, hogy a hus- és zsirkészletek apadásával nő egyúttal az élelmicikkek ára, s a *Frankfurter Zeitung* is kénytelen megállapítani, hogy a hus, a tojás ára ma kétszerese a Hitler-rezsim előtti áraknak. Ugyanakkor Hitler kijelenti, hogy béremelésről nem lehet szó. Ugyancsak a *Frankfurter Zeitung* alapítja meg, hogy Németországban ma 12.9 millió ember szorul télisegélyre, tehát a lakosság egyötöde! Előbb azt hangoztatták, hogy a télisegély önkéntes adakozás formájában fog megvalósulni, ma aztán kiderült, hogy törvény szabályozza majd a téli segélyezést. Eszerint a munkások és alkalmazottak a béradó 10%-át fizetik, a szabadfoglalkozásúak, kereskedelmi társaságok stb. jövedelem adójuk 1%-át.

Átlátszóan ez a rendelkezés az alsó osztályokra ró érzékeny terhet. Ugyanakkor a hivatalos *Institut für Konjunkturforschung* megállapítja, hogy a vállalkozói haszon 1935-ben meghaladta az egy milliárdot! A *Frankfurter Zeitung* kénytelen megállapítani, hogy a közel 13 millió télisegélyre szoruló egyén a legprimitívebb szükségleteit is alig elégíti ki. A német kormányzat ma milliárdokat takarít meg a munkanélküliségély és a nyilvános gondozás tételeinél s ezeket az összegeket hus, vaj és tojás helyett ma tankok és repülőgépek gyártására fordítja.

A husfogyasztás ez év augusztusában 15%-kal marad mögötte a tavalyinak s kárpótlásul a cápahust ajánlják. Németország egyre kifejezettebben közeledik a háborús évek adagolt ellátásához. A hitleri koncepció, amely mesterségesen autarkiát, önellátást kíván megvalósítani pótanyagok előállításának útján, előreláthatóan csak fokozni fogja a drágaságot, mert a pótanyagok ismeretesen a természetes nyersanyagok árát jóval meghaladják. A német autarkiás gazdaságpolitika a háborúra való felkészülés nyílt bevallása. És ha ma Dr. Hay Hitler meghívására megszervezi „az alsó- és középosztályok nem tulságos költséges étrendjét”, úgy e táplálkozás-élettani komolykodás mögött a német népellátás gondterhes komolysága húzódik meg. Emlékezzünk régiekre... A német *Voit* volt az, aki 1875-ben számokban fejezte ki a felnőtt ember alapkosztját, kalóriákban, amely eredetileg így hangzott: napi 118 g fehérje, 56 g zsir és 500 g szénhidrát. Azóta fejlődött a táplálkozás élettani tudománya, s *Voit* számainak a fiziológusok redukálták. *Noorden*, *Umber* már 60-70 g fehérje napi átlagot is elegendőnek tartanak, sőt az amerikai *Chittenden* s a dán *Hindhede* ennél is jóval kevesebbet, naponta 20-30 g fehérjét. Ez ma még vitatott kérdés, a fiziológusok többsége a fehérjeminimumot 60-80 g körül taksálja. Éppen a nagy német táplálkozási-fiziológus, *Rubner* tanította a fehérje minimum fontosságát a szervezet életében. Ma azonban jönnek Hitler csodadoktorai, akik a német népnek államilag megszervezett fogyókúrát ajánlanak, mi több, irnak elő. A hus- és zsiradag leszállításával kezdik és éppen azoknál a rétegeknél, amelyeknek fogyaszt-

tása nem érte el a szükséges átlagot, a husok helyett részben a növényi fehérjéket kívánják fogyasztatni, a husadag mennyiségének aggasztó rovasára. Mert a növényi fehérjék nem, vagy csak elégtelenül pótolják az állati fehérjét. Hüvelyesek, növényi fehérjék mégoly tömege sem pótolhat bizonyos, állati fehérjéket (hus, tojás, tej). Fehérjeszegénység, amely rendszerint kalóriaszegénységgel társul (Németországban a hus és zsirok redukciója együtt jár), aláássa a szervezet ellenállóképességét s a tuberkulózis és számtalan más heveny infekció talaját készíti elő. És ha Hitler Németországa ősi recept szerint erényt csinál a szükségből, s Hay doktor segélyével írja elő a német nép kényszer fogyókuráját, úgy az elfogulatlan kortárs könnyen felfedi ebben a valóságos magvat, vagy inkább az üres héjat: a szűkösség, a közelgő inség elleplezését. Hitler és Hay egymásrataláltak. A tudomány a ma uralkodó társadalmi rendszerben alkalmazkodóképes, s ha tegnap a fehérjeminimum alapvető tanát hirdette, ma sietve visszajára fordítja a tanítást. Nyilván a mai tudomány legfőbb bölcsessége az, hogy igazolja, szentesítse a társadalmi adottságot. Fröhliche Wissenschaft — a Nietzsche szavával? Óh nem. Szomorú tudomány ez. Akárcsak a mai német valóság. Mert úgy látszik Hitler már csak az éhségdoktor Hayban bizik, mert azok a vágyálmok, melyeket Nürnbergben száján kiszalasztott, elérhetetlen messzeségben vannak. „Ha Ukrajna véghetetlen földjei, Szibéria dús kincsei a mienk volnának, úgy minden német bőségben élhetne.” Sovány vigasz a német nélkülözőknek a sovány koszt mellett. A német népnek hihetőleg más vágyálmai vannak, mint Hitlernek s nem Ukrajnára és Szibériára irányul étvágya, hanem az otthoni jóllakottság megteremtésére. Neufeld Béla

Az OROSZ SARK-KUTATÁSOK. A mai orosz életnek éppen olyan jellegzetes vonása a sarkvidéki-kutatások iránti érdeklődés, mint pl. az ejtőernyős ugrás népszerűsége. Korán fordult Észak felé az új rend figyelme s a megváltozott Oroszország még teljesen terra incognita volt a külvilág számára, amikor már a *Krasszin* jégtörő világszerte ismertté vált teljesítményeivel. S hogy maguk a széles orosz néptömegek milyen érdeklődéssel követik a Sark-kutató tevékenységet, hatalmasan megmutatkozott *Levanevszki* 1935 végi startja alkalmával (L. a Moszkva-Északi-Sark-Sanfrancisko ut átrepülését akarta megkísérelni), amikor lelkesítésére a korahajnali órákban beláthatatlan embertömeg lepte el a repülőtér körzetét. A szovjet-népek Nibelung-éneke pedig versben, filmben, tankönyvben a *Cseljuszkin-expedíció* útja és megmenekülése lett.

A kitartó kutatás eredménye, hogy a sarkvidék meghódítása most már mind biztosabban halad előre. Döntő jelentőségű volt az 1935 év, mert ebben az évben sikerült az Északi-tengeri utat szabaddá tenni, a közlekedés jégtörők nélkül is lehetővé vált, s az egész Jeges-tengeren át Vladivoosztokig biztosított lett az összeköttetés. *Vodopianov* legutóbbi repülése a Ferenc József-földre a repülőösszeköttetést vitte előbbre, mert a Baren-tengeren át új repülő-utat nyitott meg (*Vodopianov* különben 75 órát tartózkodott a levegőben, 9000 km.-t tett meg gépével s a kitűzött feladatnak kitűnően tett eleget). Még 1936 folyamán indul utra a *Sadco* jégtörővel *Samoilovits* tanár nagy expedíciója, amely az Északi-sark keleti részét próbálja felkutatni. Azokat a nagy területeket, ahol soha még expedíció és ember nem járt. Az expedíció repülőgépeket is visz magával, s amint a *Sadco*val legutóbb is több ismeretlen szigetet fedeztek fel, most is egy-egy központból kisebb csoportok felfedező és megfigyelő utakat tesznek. Egyes helyeken ilyen kis csoportok évekre is visszamaradnak. A Sarkvidék különböző pontjain létesültek már,